

Dnr Ju2025/02614
Justitiedepartementet

YTTRANDE ÖVER SKÄRPNINGAR I LAGEN OM SÄRSKILD KONTROLL AV VISSA UTLÄNNINGAR OCH UTLÄNNINGSLAGEN (SOU 2025:114)

SAMMANFATTNING

Civil Rights Defenders har ombetts lämna synpunkter på ovan rubricerat betänkande. De förslag som betänkandet presenterar innebär ytterligare skärpningar av ett regelverk som redan ger staten ett omfattande handlingsutrymme och som präglas av betydande rättssäkerhetsbrister för den enskilde. Civil Rights Defenders bedömer sammantaget att flera av förslagen står i strid med de grundläggande rättsstatliga och människorättsliga principer som ska genomsyra all normgivning, särskilt migrationsrättslig sådan. Förslagen medför långtgående inskränkningar i enskildas fri- och rättigheter. Dessa inskränkningar har inte heller föregåtts av en adekvat analys av behov, lämplighet och proportionalitet. Civil Rights Defenders bedömer därtill att förslagen riskerar att ytterligare förvärpa en redan bristande rättssäkerhet och är därför mycket kritisk till utredningens förslag.

Mot denna bakgrund avstyrker Civil Rights Defenders samtliga förslag som rör skärpta förvarsregler i kvalificerade säkerhetsärenden (avsnitt 5.7–5.9), möjligheten att utvisa utlänningar som bedöms utgöra indirekta säkerhetshot (avsnitt 10.7) samt förslagen om avlägsnande och kontroll av utlänningar som tillhör eller verkar för kriminella nätverk (avsnitt 12.9–12.16). Även i övrigt ställer sig Civil Rights Defenders i huvudsak kritisk till de skärpningar av lagstiftningen som föreslås.

Nedan utvecklas Civil Rights Defenders ställningstaganden till utredningens förslag på en mer detaljerad nivå.

ALLMÄNNA SYNPUNKTER

Civil Rights Defenders har granskat utredningens förslag och bakomliggande resonemang utifrån Sveriges internationella åtaganden att respektera och garantera mänskliga fri- och rättigheter.

Att motverka terrorism och andra kvalificerade säkerhetshot är ett viktigt och legitimt mål, även ur ett människorättsperspektiv. Utöver specifika åtaganden om terrorismbekämpning har staten även en positiv skyldighet att skydda rätten till liv och andra grundläggande fri- och rättigheter. Samtidigt måste varje åtgärd som vidtas i dessa syften uppfylla de nödvändighets- och proportionalitetskrav som följer av Sveriges internationella människorättsåtaganden, samt genomföras på ett sätt som garanterar grundläggande rättssäkerhet.

När det gäller kvalificerade säkerhetsärenden ställs denna avvägning på sin spets. Å ena sidan finns ett intresse av att hindra personer som bedöms utgöra allvarliga säkerhetshot från att resa

in eller stanna i landet samt att vid behov tillämpa kontrollåtgärder när utvisning inte är möjlig. Å andra sidan innebär sådana åtgärder mycket ingripande – och i vissa fall irreversibla – konsekvenser för de berörda, och detta i ett förfarande som saknar flera av de rättssäkerhetsgarantier som annars brukar gälla.

Civil Rights Defenders bedömer sammantaget att utredningens lagförslag inte uppnår den balans som krävs för förenlighet med Sveriges internationella åtaganden. Vi är därför starkt kritiska till de föreslagna skärpningarna och konstaterar att såväl motiven som flera av de konkreta förslagen brister i centrala behovs-, proportionalitets- och rättssäkerhetsanalyser.

I en demokratisk rättsstat är det avgörande att viljan att visa politisk handlingskraft i brottsbekämpningen inte sker på bekostnad av rättssäkerheten eller leder till att regelverk används eller skulle kunna användas för syften de inte är avsedda för. Civil Rights Defenders värnar om ett fritt, demokratiskt samhälle och anser att det är främmande för svensk rättstradition och rättsliga värderingar att införa onyttig, preventiv repression som inskränker fri- och rättigheter – särskilt när det inget tyder på att det finns ett behov.

Behovet av skärpningar kan ifrågasättas

Civil Rights Defenders anser inte att utredningen har tillräckligt motiverat behovet av skärpningar, inte minst då en nyligen genomförd översyn redan resulterat i lagen (2022:700) om särskild kontroll av vissa utlännningar (LSU), med ett väsentligt utvidgat tillämpningsområde och tillgång till fler och mer ingripande tvångsmedel. Det har inte presenterats några konkreta skäl som visar att den nu gällande, relativt nya regleringen skulle vara otillräcklig för att hantera dagens säkerhetsläge, där terrorhotnivån idag är densamma som när LSU trädde i kraft.

Riksrevisionen granskar för närvarande huruvida Säkerhetspolisens och Migrationsverkets hantering av säkerhetsärenden är effektiv.¹ Det ter sig lämpligt att inte föregå en sådan granskning genom att föreslå ytterligare förändringar i regelverket innan en slutsats har nåtts. Mot denna bakgrund saknas tillräckliga skäl för ytterligare skärpningar av lagstiftningen, särskilt när tidigare reformer ännu inte har utvärderats.

I sammanhanget kan erinras om att Civil Rights Defenders vid flera tillfällen har uppmärksammat problemen med alltför styrande kommittédirektiv. När direktiven i praktiken förutsätter skärpningar riskerar behovs- och proportionalitetsbedömningen att hamna i bakgrunden och inte tillmätas tillräcklig tyngd. Detta undergräver möjligheten till en objektiv och rättssäker prövning av om ny lagstiftning överhuvudtaget är motiverad och lämplig, och förskjuter fokus till hur en på förhand bestämd åtstramning lagtekniskt ska konstrueras. Denna problematik gör sig gällande även i den aktuella utredningen, vilket också framhålls i det särskilda yttrandet till betänkandet.²

Förslagen innebär allvarliga intrång och betydande rättssäkerhetsbrister

LSU intar redan i dag en särställning i svensk rätt, eftersom de centrala rättssäkerhetsgarantier som annars omgärdar betungande beslut för enskilda är kraftigt beskurna. Den enskilde och dennes biträde nekas ofta insyn i det underlag som Säkerhetspolisen tillför ärendet med hänvisning till sekretess, samtidigt som den information som faktiskt lämnas ofta är mycket allmänt hållen och saknar konkretisering i tid och rum. Det leder i praktiken till att den enskilde saknar reella möjligheter att åberopa motbevisning eller försvara sig på ett effektivt sätt.

¹ Riksrevisionen, "Pågående granskning: Hanteringen av säkerhetsärenden på migrationsområdet", 14 mars 2025.

² SOU 2025:114, Särskilt yttrande av advokaten Alparslan Tügel, s. 866.

Insynsbristerna drabbar även de prövande instanserna. Migrationsöverdomstolen har vid upprepade tillfällen påtalat att domstolen inte ges tillgång till hela bevisunderlaget utan tvingas förlita sig på Säkerhetspolisens sammanfattningar – ett informationsunderskott som allvarligt försvårar en självständig prövning.³

Dessa förhållanden når inte upp till vad både EU-domstolen och Europadomstolen har slagit fast som miniminivåer för rättssäkra förfaranden vid åtgärder som motiveras av nationell säkerhet. EU-domstolen har klargjort att även om medlemsstater får inskränka insyn i material av säkerhetsskäl, får den enskilde och dennes rådgivare aldrig försättas i en situation där de inte kan ta del av det väsentliga innehållet i de avgörande uppgifterna i akten; i en sådan ordning undergrävs rätten till ett effektivt rättsmedel.⁴ Europadomstolen har i samma anda slagit fast att begränsningar inte får undergräva själva kärnan i de rättssäkerhetsgarantier som följer av Europakonventionen⁵ och att sekretess alltid måste kompenseras av robusta motverkande garantier, såsom ett verkligt kontradiktoriskt förfarande eller särskilda former av insyn genom ett säkerhetsprövat ombud.⁶

Sammantaget innebär den svenska ordningen att LSU-processen redan idag saknar flera av de mest grundläggande rättssäkerhetsgarantier som krävs enligt både EU-rätten och Europakonventionen.⁷ Det låga beviskravet, det djupgående informationsunderskottet och en ordning där Säkerhetspolisens uppgifter i praktiken godtas utan att deras sakliga grund kan granskas av vare sig part eller domstol skapar en betydande processuell obalans. I sammanhanget bör även understrykas att LSU kan tillämpas i situationer där det som läggs den enskilde till last inte ens är tillräckligt för att inleda en förundersökning, samtidigt som besluten kan få mycket ingripande och i vissa fall irreversibla konsekvenser.

Mot denna bakgrund är det ytterst oroväckande att utredningen, i stället för att införa robusta rättssäkerhetsgarantier, tvärtom föreslår såväl sänkta trösklar som skärpta tvångs- och kontrollåtgärder. Tillämpningsområdet breddas till s.k. indirekta säkerhetshot, tvångsmedelskatalogen utökas och tidsgränser för förvar av vuxna föreslås slopas – samtidigt som beviskraven hålls på en fortsatt låg nivå och i vissa fall till och med sänks. Att kraftfullt utvidga personkretsen som kan omfattas av detta redan rättsosäkra förfarande, samtidigt som ingripandena skärps, är enligt Civil Rights Defenders oacceptabelt ur såväl rättighets- som rättssäkerhetssynpunkt.

Förslagen brister dessutom i legalitetsprincipens krav på precision och förutsebarhet. I flera fall lämnas ett betydande tolkningsutrymme åt rättstillämpningen, vilket i kombination med avsaknaden av sedvanliga rättssäkerhetsgarantier innebär en betydande risk för felaktiga, godtyckliga och oproportionerliga beslut. Att utredningen inte heller redovisar någon nyanserad eller djupgående analys av hur barn och andra sårbara grupper påverkas av förslagen är enligt Civil Rights Defenders ytterligare en allvarlig brist.

³ Se t.ex. Sveriges Radio, "Myndigheter får inte ta del av all Säpos bevisning", 22 oktober 2019; Sveriges advokatsamfund, Yttrande över betänkandet Ett effektivare regelverk för utlänningsärenden med säkerhetsaspekter (SOU 2020:16), 29 juni 2020, R-2020/0734, s. 2-3; Sveriges Radio, "Domstolen: Säpos utredning "problematisk", 17 december 2019.

⁴ Se t.ex. EU-domstolens dom av den 29 januari 2026, *W mot Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid*, mål 431/24, p. 55.

⁵ Den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna.

⁶ Se t.ex. Europadomstolens dom av den 15 oktober 2020, *Muhammad och Muhammad mot Rumänien*, nr. 80982/12, p. 133–138; Europadomstolens dom av den 20 juni 2002, *Al-Nashif mot Bulgarien*, nr. 50963/99, p. 122–129.

⁷ Jfr. Hungarian Helsinki Committee, *The Right to Know in the European Union – Comparative Study on Access to Classified Data in National Security Related Immigration Cases*, 2024.

Sammantaget kan de föreslagna intrången inte godtas. I frånvaro av rättssäkerhetsgarantier och mekanismer som motverkar godtyckliga och oproportionerliga ingripanden framstår förslagen som oproportionerliga, rättsosäkra och därmed oförenliga med Sveriges internationella åtaganden.

NÄRMARE OM UTREDNINGENS FÖRSLAG

5 UTÖKADE MÖJLIGHETER TILL FÖRVAR

5.7.1 Sänkt beviskrav för förvar av vuxna utlänningar

- Civil Rights Defenders avstyrker förslaget om ett sänkt beviskrav för förvar av vuxna.

Förvar innebär ett allvarligt ingrepp i den enskildes rörelsefrihet och integritet, vilket ställer höga krav på rättssäkerhet och på en tydlig reglering av under vilka förutsättningar det får ske. Att sänka beviskravet för förvarstagande skulle ytterligare försvaga skyddet mot godtycklig maktutövning i ärenden där den enskildes insyn och möjlighet till bemötande redan är kraftigt begränsad. Det har inte visats att det nuvarande beviskravet skapar praktiska problem; såvitt känt tas i stort sett samtliga som omfattas av LSU ändå i förvar.⁸ Avsaknaden av påvisat behov gör det än mindre motiverat att sänka tröskeln för ett så ingripande tvångsmedel.

5.8.1 Tidsgränsen för förvar av vuxna ska tas bort

- Civil Rights Defenders avstyrker förslaget att ta bort tidsgränsen för förvar av vuxna.

Förvar innebär ett långtgående ingrepp i rätten till rörelsefrihet samt privat- och familjeliv, och får endast användas när det är nödvändigt. De negativa och potentiellt varaktiga effekterna av frihetsberövande är väl dokumenterade, och risken för omfattande och bestående skadeverkningar ökar i takt med förvarstidens längd.⁹ Därtill har Sverige fått internationell kritik för bristande tillgång till hälso- och sjukvård för förvarstagna.¹⁰ I LSU-ärenden placeras berörda dessutom ofta i häkte och blir regelmässigt föremål för restriktioner jämförbara med dem som kan åläggas brottsmisstänkta. Ett sådant frihetsberövande är mycket påfrestande för den enskilde, och skadeverkningarna förvärras när åtgärden pågår under längre tid.

Utredningens förslag möjliggör verkställighetsförvar på obegränsad tid, även för personer som samarbetar i verkställigheten. Mot bakgrund av det ingrepp som förvar innebär kan en sådan ordning inte anses proportionerlig. Det kan återigen nämnas att det som läggs dessa individer till last inte är av den grad att det uppfyller kraven att inleda en förundersökning.

Det kan också erinras om att Sverige under många år fått omfattande internationell kritik, bl.a. från Europarådet och FN:s tortyrkommitté, för att personer hålls häktade under orimligt lång tid utan åtal – en kritik som bemötts med reformer i syfte att minska användningen och längden av

⁸ SOU 2025:114 s. 219.

⁹ Se t.ex. Svenska Röda Korset, *Bortom förvar - en undersökning om alternativ till förvar och effekterna av frihetsberövande*, 2022; Sveriges Radio, "Läkare i Världen: Förvar ger varaktiga hälsoskador", 30 januari 2026.

¹⁰ Se t.ex. Europarådets kommitté mot tortyr, *Report to the Swedish Government on the visit to Sweden carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) from 18 to 29 January 2021*, CPT/Inf (2021) 20, p. 23. Jfr. även Riksdagens ombudsmän (JO), *Opcat-inspektion av Migrationsverkets förvar i Åstorp*, 6 februari 2026, s. 4–6; Migrationsverkets etiska råd, *Yttrande från etiska rådet gällande förvarstagna med särskilda behov*, 21 september 2023; Sveriges Radio, "Vårdmissar på förvaren – personal blandar ihop mediciner", 28 januari 2026.

häktning.¹¹ Det framstår som motsägelsefullt att motverka långvariga frihetsberövanden i brottmålsprocessen men samtidigt utöka möjligheten att hålla människor frihetsberövade under ännu längre tid i en icke-straffrättslig kontext.

Att slopa tidsgränserna medför dessutom allvarliga rättssäkerhetsrisker. En nationell lag som tillåter frihetsberövande måste vara tydlig i sin utformning och förutsebar i sin tillämpning. Att ta bort tidsgränser till förmån för en löpande proportionalitetsbedömning är att skapa utrymme för en oregelbunden, oförutsebar och rättsosäker tillämpning av tidsfristerna. Detta ökar risken för oskäligt långa förvarstider, särskilt mot bakgrund av den begränsade insyn som präglar LSU-ärenden och dokumenterade brister i proportionalitetsbedömningar vid förvarsbeslut mer generellt.¹²

2020 års utredning slog med eftertryck fast att det även fortsättningsvis bör framgå direkt av lag hur länge verkställighetsförvar får pågå, för att uppfylla Europakonventionens krav på att lagstiftning ska vara tydlig och förutsebar och skydda mot godtycke.¹³ Utredningen konstaterade bland annat att verkställighetsförvar inte kan jämföras med häktning, eftersom de materiella spärren som i brottmålsprocessen begränsar frihetsberövandets längd saknas, och att jämförelsen med utvisning på grund av brott inte heller är träffande då domstolsförfarandet där erbjuder andra rättssäkerhetsgarantier. En maximal förvarstid om tre år i LSU-ärenden bedömdes vara förenlig med Europakonventionen, men ansågs också utgöra en yttersta gräns. Om det har visat sig omöjligt att verkställa utvisningsbeslutet inom tre år, menade utredningen, är sannolikheten för att utvisningen ska lyckas så liten att fortsatt frihetsberövande inte är försvarligt ens när personen utgör ett allvarligt hot mot den inre säkerheten. Den nu aktuella utredningen bemöter inte dessa invändningar på ett övertygande sätt.

Slutligen är argumentet att tidsgränser riskerar att bli normerande i tillämpningen inte övertygande.¹⁴ Om en yttersta gräns felaktigt används som norm är det ett implementeringsproblem, men inte ett skäl att avskaffa själva rättssäkerhetsgarantin i lagstiftningen. Därtill är resonemanget inkonsekvent: samma risk tycks irrelevant i fråga om barn, där utredningen själv betonar vikten av tydliga tidsgränser.¹⁵

5.8.2 Tidsgränsen för förvar av barn ska förlängas

- Civil Rights Defenders avstyrker förslaget att tidsgränsen för förvar av barn ska förlängas.

Förvar av barn är en synnerligen ingripande åtgärd. Frihetsberövande kan skada barns fysiska och psykiska hälsa även under kort tid och har dokumenterade negativa effekter på deras utveckling och välbefinnande. Det har framhållits i forskning och av flera sakkunniga aktörer att barn är särskilt sårbara för förvarsmiljöer.¹⁶

¹¹ Se Europarådets kommitté mot tortyr, *Report to the Swedish Government on the visit to Sweden carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) from 18 to 28 May 2015*, CPT/Inf (2016) 1, s. 29–30; FN:s tortyrkommitté, *Concluding observations on the sixth and seventh periodic reports of Sweden*, CAT/C/SWE/CO/6-7, s. 3.

¹² Se t.ex. Svenska Röda Korset, *Barn i Förvar – En undersökning av Svenska Röda Korset*, 2018; Svenska Röda Korset, *Förvar under lupp – En studie av rättssäkerheten för asylsökande i förvar*, 2012. Se även Sveriges Radio, "Skarp kritik mot förvaren: "Personer frihetsberövas i onödan"", 20 november 2025.

¹³ SOU 2020:16 s. 318–319.

¹⁴ Jfr. SOU 2025:114 s. 225.

¹⁵ ibid. s. 230.

¹⁶ Se t.ex. Svenska Röda Korset, *Barn i Förvar – En undersökning av Svenska Röda Korset*, 2018; International Detention Coalition, *Captured Childhood: Introducing a New Model to Ensure the Rights and Liberty of Refugee, Asylum Seeker and Irregular Migrant Children Affected by Immigration Detention*, 2012.

Ur ett människorättsperspektiv är frihetsberövande aldrig är förenligt med barnets bästa i migrationsrelaterade ärenden.¹⁷ Barnkonventionen, som är svensk lag, anger att frihetsberövande av barn endast får användas som en sista utväg och under kortast möjliga tid.¹⁸ Utgångspunkten måste därför vara att förvar av barn endast får förekomma i yttersta undantagsfall, under så kort tid som möjligt och med mycket högt ställda krav på rättssäkerhet. FN:s barnrättskommitté har vidare betonat vikten av att det inte införs åtgärder som orsakar en tillbakagång i skyddet av barns rättigheter.¹⁹

Utredningen föreslår att den längsta tillåtna förvarstiden för barn ska utökas från 6 dagar till 365 dagar, vilket motsvarar en ökning med nästan 6 000 procent. En sådan förlängning innebär en dramatisk förändring av frihetsberövandets karaktär och skulle exponera barn för risker som inte är förenliga med deras rättigheter enligt svensk rätt eller internationella åtaganden. Den föreslagna utvecklingen står i direkt konflikt med principen att barn i förvar ska undvikas i största möjliga mån och alltid under kortast möjliga tid.

2020 års utredning slog uttryckligen fast att tidsgränsen om 6 dagar inte bör förlängas, eftersom barn kan ta allvarlig skada av att vara frihetsberövade och därför inte bör hållas i förvar längre.²⁰ Den nu aktuella utredningen förmår inte på ett övertygande sätt motivera behovet av den extrema ökningen, eller bemöta de argument som tidigare framförts.

Utredningen hänvisar till proportionalitetsbedömningar som ett tillräckligt skydd mot för långa förvarstider.²¹ En sådan ordning är inte tillräcklig. Principen om barnets bästa kan inte reduceras till ett moment i en allmän intresseavvägning, utan ska sättas i första hand – något som också tydligt måste återspeglas och säkerställas genom lagstiftningen.²² I praktiken innebär detta – i enlighet med artikel 37 i barnkonventionen och FN-organens återkommande uttalanden – att frihetsberövande av barn endast ska användas som en absolut sista utväg, under så kort tid som möjligt och aldrig i bestraffande syfte. Barnets rätt till trygghet, utveckling, hälsa, utbildning och familjeliv ska därtill tillmätas särskilt stor vikt.²³ Dessa principer gäller även för barn som misstänks för terrorismrelaterade handlingar.²⁴ Att avsevärt höja de tillåtna förvarstiderna och samtidigt förlita sig på att en proportionalitetsbedömning ska fånga upp barnets rättigheter är inte förenligt med barnkonventionen och innebär inga mekanismer som garanterar den skyddsnivå som konventionen kräver – särskilt mot bakgrund av att sådana bedömningar

¹⁷ FN:s särskilda rapportör om migranternas mänskliga rättigheter, *Report of the Special Rapporteur on the human rights of migrants, Jorge Bustamante*, A/HRC/11/7, p. 62 och 105; FN:s flyktingorgan (UNHCR), *UNHCR's position regarding the detention of refugee and migrant children in the migration context*, 2017; FN:s barnrättskommitté, *General comment No. 24 (2019) on children's rights in the child justice system*, CRC/C/GC/24, p. 82–83, 85; FN:s kommitté för migrantarbetare och FN:s barnrättskommitté, *Joint general comment No. 4 (2017) of the Committee on the Protection of the Rights of All Migrant Workers and Members of Their Families and No. 23 (2017) of the Committee on the Rights of the Child on State obligations regarding the human rights of children in the context of international migration in countries of origin, transit, destination and return*, CMW/C/GC/4-CRC/C/GC/23.

¹⁸ Art. 37 barnkonventionen. Se även FN:s barnrättskommitté, *General comment No. 24 (2019) on children's rights in the child justice system*, CRC/C/GC/24, p. 85–88.

¹⁹ FN:s barnrättskommitté, *General comment no. 19 (2016) on public budgeting for the realization of children's rights (art.4)*, CRC/C/GC/19, p. 31.

²⁰ SOU 2020:16 s. 344.

²¹ SOU 2025:114 s. 231–232.

²² Jfr. FN:s barnrättskommitté, *General comment No. 14 (2013) on the right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration (art. 3, para. 1)*, CRC/C/GC/14.

²³ FN:s särskilda rapportör om migranternas mänskliga rättigheter, *Report of the Special Rapporteur on the human rights of migrants, Jorge Bustamante*, A/HRC/11/7, p. 105–107; FN:s flyktingorgan (UNHCR), *Detention Guidelines - guidelines on the applicable criteria and standards relating to the detention of asylum-seekers and alternatives to detention*, 2012, s. 34–36; Kontoret för FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter (OHCHR), *Study of the Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights on challenges and best practices in the implementation of the international framework for the protection of the rights of the child in the context of migration*, A/HRC/15/29, p. 52–53.

²⁴ FN:s barnrättskommitté, *General comment No. 24 (2019) on children's rights in the child justice system*, CRC/C/GC/24, p. 101.

återkommande visat sig bristfälliga i praktiken.²⁵ För barn krävs i stället tydliga, fasta och framför allt korta tidsgränser; en generell proportionalitetsbedömning kan inte ersätta dessa rättssäkerhetsgarantier.

Det saknas även garantier för att barns rätt till utbildning, fritid, vila och utveckling (art. 28 och 31 barnkonventionen) kan tillgodoses i en förvarsmiljö. Redan idag råder det brister, vilket ett stort antal orosanmälningar och upprepade granskningar av förvaren och återvändandecenter visar.²⁶

Förslaget innebär en betydande försvagning av barns rättigheter och en klar risk för allvarliga och långvariga skadeverkningar. Civil Rights Defenders avstyrker därför kraftfullt utredningens förslag att sextifaldiga tidsgränsen för förvar av barn, eftersom införandet av ett sådant förslag skulle strida mot bland annat barnkonventionen.

5.9 Barn som tas i förvar ska kunna placeras på en särskild säkerhetsavdelning

- Civil Rights Defenders avstyrker förslaget att barn som tas i förvar ska kunna placeras på en särskild säkerhetsavdelning.

Placering på en särskild säkerhetsavdelning är mer ingripande än vanligt förvar och innebär risk för isolering, vilket strider mot grundläggande principer om att frihetsberövade barn inte ska avskiljas annat än i yttersta undantagsfall.²⁷ Utredningens antydning att barn som tas i förvar enligt LSU regelmässigt skulle kunna placeras på säkerhetsavdelning²⁸ är särskilt bekymmersam och står i konflikt med den etablerade strävan att minimera skadliga och isolerande miljöer för barn. Civil Rights Defenders vill också återigen påminna om att LSU omfattar ärenden som inte når upp till kraven för att kunna inleda en förundersökning, vilket bör vägas in i proportionalitetsbedömning vid denna typ av frihetsberövande förslag.

6 UTÖKADE MÖJLIGHETER ATT ANVÄNDA TVÅNGSMEDEL

- Civil Rights Defenders avstyrker utredningens bedömning att bestämmelserna om tvångsmedel i LSU även omfattar barn, inklusive barn under 15 år.
- Civil Rights Defenders föreslår att om lagstiftaren ändå väljer att tillåta användningen av tvångsmedel mot barn ska detta regleras särskilt i lag. En sådan reglering bör innehålla tydliga och förutsebara begränsningar som tar sin utgångspunkt i barnets rättigheter enligt barnkonventionen.

Civil Rights Defenders konstaterar inledningsvis att utredningens förslag utvidgar kretsen av personer som kan omfattas av LSU, samtidigt som Säkerhetspolisen ges tillgång till ytterligare tvångsmedel, inklusive hemliga tvångsmedel. Civil Rights Defenders understryker att detta ställer ännu högre krav på att rättssäkerhetsgarantier finns på plats och även efterlevs i praktiken.

Vad gäller barn bör de, så långt det är möjligt, skonas från användningen av hemliga tvångsmedel. Artikel 16 i barnkonventionen förbjuder att barn utsätts för godtyckliga

²⁵ Se t.ex. Svenska Röda Korset, *Barn i Förvar – En undersökning av Svenska Röda Korset*, 2018; Svenska Röda Korset, *Förvar under lupp – En studie av rättssäkerheten för asylsökande i förvar*, 2012.

²⁶ Enligt SVT:s kartläggning har minst 300 orosanmälningar gällande barn på mottagande- och återvändandecenter kommit in sedan 2023 (se SVT Nyheter, "Murad, 10, har bott på återvändandecenter – i två år", 5 februari 2026). Se även t.ex. Sveriges Radio, "Experterna larmar: Ny förvarslag kan kränka barns rättigheter", 2 februari 2026.

²⁷ Se t.ex. FN:s barnrättskommitté, *General comment No. 24 (2019) on children's rights in the child justice system*, CRC/C/GC/24, p. 95(g)–(h).

²⁸ SOU 2025:114 s. 235.

ingripanden i sitt privatliv och sin korrespondens medan artikel 3 föreskriver att samtliga åtgärder som rör barn i första hand ska beakta vad som bedöms vara barnets bästa. Mot bakgrund av detta bör kraven för att använda hemliga tvångsmedel mot barn vara betydligt högre än för vuxna. Barn har inte samma mognadsgrad och kan uppleva denna typ av integritetsintrång som särskilt påfrestande. Hemliga tvångsmedel i underrättelseverksamhet innebär dessutom ett mer långtgående intrång i den personliga integriteten än motsvarande tvångsmedel i brottsutredningar, eftersom de används i ett förebyggande syfte utan konkreta misstankar och med mycket begränsad insyn eller möjlighet till efterhandskontroll. På grund av detta har lagstiftaren i regel valt att införa särskilda regler när preventiva tvångsmedel riktas mot barn.

Civil Rights Defenders vill särskilt framhålla att utredningen inte föreslår någon undre åldersgräns för när hemliga tvångsmedel ska få användas. Det framgår inte heller tydligt av lagtexten hur en proportionalitetsbedömning ska beakta principen om barnets bästa i praktiken. Detta är särskilt problematiskt när det gäller förebyggande tvångsmedel som inte förutsätter en konkret risk för en viss typ av brottslighet.

Mot denna bakgrund anser Civil Rights Defenders, till skillnad från utredningen, inte att det redan råder lagstöd för att använda tvångsmedel gentemot alla barn, oaktat ålder, som blir föremål för LSU. Således innebär vår bedömning att *om* hemliga tvångsmedel ska kunna riktas mot barn inom ramen för LSU-ärenden, måste denna befogenhet regleras uttryckligen i lag. I ett sådant lagstöd bör det också tydligt framgå att barns rättigheter enligt barnkonventionen ska ges företräde i proportionalitetsbedömningen.

7 MER EFFEKTIVA REGLER OM UPPSIKT OCH ANMÄLNINGSSKYLDIGHET

- Civil Rights Defenders avstyrker förslaget att vissa hemliga tvångsmedel ska kunna användas för att lokalisera utlännningar som är ställda under uppsikt.
- Civil Rights Defenders avstyrker förslaget att ett beslut om förbud att lämna ett vistelseområde ska kunna kombineras med elektronisk övervakning.
- För det fall att ovan nämnda förslag bereds vidare förespråkar Civil Rights Defenders att en nedre åldersgräns ska finnas.

Intresset av att kontrollera var en person befinner sig måste ställas mot det ingrepp i den enskildas personliga integritet och den förstärkta inskränkningen av rörelsefriheten som övervakningen innebär.²⁹ Bristen på rättssäkerhetsgarantier i LSU-ärenden innebär därtill att godtyckliga eller oproportionerliga beslut är svåra att både granska och ifrågasätta.

Civil Rights Defenders menar att nyttan med de utökade möjligheterna till elektronisk övervakning inte har motiverats på ett övertygande sätt. Utredningen konstaterar exempelvis själv att många överträdelser av anmälningsskyldigheten är av bagatellartat slag³⁰, vilket talar för att det i många fall saknas ett egentligt behov av direkt lokalisering. Därtill antyder utredningen att uppsiktsinstitutet behöver göras mer ingripande för att kunna fungera som alternativ till förvar.³¹ Detta är en felvänd ordning: förvar är en sista åtgärd när mindre ingripande medel inte räcker – viljan att undvika förvar kan aldrig motivera att dessa mindre ingripande medel i sig skärps. Proportionalitetsbedömningen av uppsikt ska göras mot den enskildes

²⁹ Jfr. artikel 5 och 8 i Europakonventionen samt artikel 2 i Europakonventionens fjärde tilläggsprotokoll.

³⁰ SOU 2025:114 s. 380.

³¹ Jfr. SOU 2025:114 s. 278, 382, 406.

fri- och rättigheter och det intrång som åtgärden innebär, inte i relation till andra mer ingripande åtgärder.

Civil Rights Defenders bedömer sammantaget att den begränsade nytta som elektronisk övervakning skulle kunna ge inte väger upp de integritetsintrång och andra nackdelar som åtgärden innebär för den enskilde och dennes anhöriga.

För det fall att förslagen bereds vidare anser Civil Rights Defenders att en nedre åldersgräns bör införas. Som vi framhållit i tidigare remissvar är barn särskilt sårbara för elektronisk övervakning, och risken för stigmatisering och andra negativa konsekvenser är betydande.³² Vi delar förvisso utredningens slutsats om att elektronisk övervakning är att föredra framför förvar, men anser att andra alternativa lösningar inte har utretts eller beaktats tillräckligt.

9 SUBSTITUTION AV OFFENTLIGT BITRÄDE

- Civil Rights Defenders tillstyrker förslaget att införa en möjlighet till substitution av offentligt biträde.

Mot bakgrund av de praktiska problem som förbudet mot substitution har medfört, till nackdel inte minst för den enskilde, välkomnar Civil Rights Defenders att ett offentligt biträde under vissa förutsättningar ska kunna sätta någon annan i sitt ställe.

10 UTVISNING AV UTLÄNNINGAR SOM UTGÖR ETT INDIREKT SÄKERHETSHOT

- Civil Rights Defenders avstyrker förslaget att en person ska kunna utvisas enligt LSU om detta bedöms "särskilt påkallat med hänsyn till Sveriges säkerhet", även när säkerhetshotet inte kan kopplas till personen själv.
- Civil Rights Defenders förordar i stället ett förtydligande av tillämpningsområdet som knyter säkerhetshotet till personen själv.

Även om det ur ett rättssäkerhetsperspektiv är positivt att lagstiftaren vill åstadkomma ett förtydligande, ser Civil Rights Defenders betydande farhågor med förslaget om att öppna för tillämpning av LSU på personer som bedöms utgöra s.k. indirekta säkerhetshot.

Det nuvarande tillämpningsområdet för LSU och angränsande säkerhetslagstiftning är redan mycket omfattande och brett formulerat, vilket har kritiserats av bland annat Lagrådet.³³ Utredningens förslag om att i allt väsentligt ta bort ett personligt rekvisit innebär en långtgående och principiellt problematisk utvidgning. Inte minst är gränsdragningen oklar: det framgår inte hur långt tillämpningsområdet kan sträcka sig. Avsaknaden av tydliga begränsningar öppnar för att även mycket avlägsna och spekulativa hotbilder kan omfattas. Därmed riskerar personer med endast mycket indirekta eller perifera kopplingar – exempelvis någon med enbart en social eller geografisk relation till en påstådd hotmiljö – ändå att omfattas av LSU, något utredningen inte närmare problematiserar. Detta trots att det i sådana fall knappast finns fog för att använda några av rättsstatens mest ingripande tvångsmedel. Riskerna med en oavgränsad definition förstärks dessutom av att insynen i den praktiska tillämpningen är nästintill obefintlig, vilket ytterligare försvårar kontroll och ansvarsutkrävande. Att utredningen därtill inte närmare

³² Se t.ex. Civil Rights Defenders, *Yttrande över Ett nytt regelverk för uppsikt och förvar (SOU 2025:16)*, 29 april 2025, s. 5. Se vidare t.ex. Leah Mack, "Electronic Monitoring Hurts Kids and Their Communities", *Juvenile Justice Information Exchange*, 24 oktober 2018, <https://jjiie.org/2018/10/24/electronic-monitoring-hurts-kids-and-their-communities/>.

³³ Lagrådets yttrande, *Säkerhetsärenden enligt utlänningslagen – ett mer ändamålsenligt regelverk*, 2023, s. 4–7.

analyserar bestämmelsens potentiella räckvidd innebär, tillsammans med det betydande tolkningsutrymmet, en påtaglig risk för godtycke i tillämpningen.

Utöver den konkreta risken för en alltför vid och obefogad tillämpning är den föreslagna formuleringen även problematisk utifrån legalitetsprincipens krav på precision och förutsebarhet. Bestämmelsens räckvidd är så oklart angiven att enskilda inte kan förutse i vilka situationer LSU kan komma att aktualiseras eller vilka kriterier som styr bedömningen. Utredningen medger själv att bestämmelsen blir "något mindre tydlig", men anför att detta måste accepteras eftersom alla situationer inte kan förutses.³⁴ En sådan argumentation är otillfredsställande. Om det inte är möjligt att utforma rekvisitet så att dess räckvidd anges med tillräcklig noggrannhet, talar det i sig emot att ändringen bör genomföras.

Bedömningen av förslagets förenlighet med rättighetsskyddet är över lag bristfällig. Utredningen utgår i huvudsak från att den tidigare lydelsen bedömts godtagbar och gör ingen fördjupad analys.³⁵ Vi ser med särskild oro på konsekvenserna för yttrande- och mötesfriheten. Begränsningar av yttrande- och mötesfriheten får aldrig ske utöver vad som är nödvändigt och får inte heller sträcka sig så långt att den utgör ett hot mot den fria åsiktsbildningen. Därutöver ska sådana begränsningar vara föreskrivna i lag, nödvändiga, proportionerliga, icke-diskriminerande och föremål för oberoende domstolsprövning. Om förslaget går vidare krävs en betydligt mer genomarbetad bedömning.

De fall som aktualiserat utredningens uppdrag rör främst situationer där enskilda utnyttjat sina grundlagsskyddade fri- och rättigheter "på ett sätt som väckt starkt negativa reaktioner hos vissa grupper eller nationer".³⁶ Att sådana yttranden eller uttryck, som varken är kriminaliserade eller otillbörliga, skulle kunna utlösa tillämpning av LSU innebär en påtaglig risk för en så kallad *chilling effect*. Det kan leda till att enskilda avstår från politiska yttranden eller protester av rädsla för att deras agerande ska tolkas som säkerhetshotande. Sådan själv censur hotar yttrandefrihetens centrala funktioner och kan särskilt drabba redan utsatta grupper.³⁷ FN:s särskilda rapportörer och Lagrådet har tidigare uppmärksammat liknande risker vid brett utformade bestämmelser på terrorismområdet.³⁸ Därtill kommer att yttranden som saknar konsekvenser för en svensk medborgare således kan få drastiska följder för en person utan svenskt medborgarskap. Skillnader i behandling och rättighetsskydd baserat på nationalitet kräver mycket starka skäl, vilket utredningen inte fullt ut motiverat.

Utredningen hävdar att rättighetsinskränkningar kommer att prövas i det enskilda fallet och att LSU även fortsättningsvis ska tillämpas endast i de mest kvalificerade säkerhetsärendena.³⁹ I praktiken är en sådan kontroll dock omöjlig att säkerställa, med tanke på den begränsade insynen och bristen på effektiva rättsmedel. Förslaget innehåller dessutom inga mekanismer som garanterar att tillämpningen faktiskt begränsas till de mest kvalificerade fallen.

Utredningen redovisar inte heller någon övertygande behovsbedömning. Om en person utgör en säkerhetsrisk utan att falla inom LSU:s kärna kan det i stället hanteras som ett säkerhets-

³⁴ SOU 2025:114 s. 495.

³⁵ *ibid.*

³⁶ *ibid.* s. 472.

³⁷ Thomas Bull, *Mötes- och demonstrationsfrihet – en statsrättslig studie av mötes- och demonstrationsfrihetens innehåll och gränser i Sverige, Tyskland och USA*, 1997, s. 417.

³⁸ FN:s särskilda rapportörer, *Gemensam skrivelse till Sverige rörande föreningsfrihet och bekämpning av terrorism*, OL SWE 2/2023, 2023, s. 3–5; Lagrådets yttrande, *Ett särskilt straffansvar för samröre med en terroristorganisation*, 2019, s. 11.

³⁹ SOU 2025:114 s. 493–495.

ärende enligt utlänningslagen. Det saknas en övertygande förklaring till varför befintlig lagstiftning skulle vara otillräcklig för att hantera indirekta säkerhetshot.

Sammantaget anser Civil Rights Defenders att starka skäl talar emot att öppna upp bestämmelsen på det sätt som föreslås. Med tanke på de ingripande konsekvenserna av utvisning, de påtagliga rättssäkerhetsbristerna och de betydande riskerna för oproportionerliga inskränkningar av bland annat yttrande- och mötesfriheten bör bestämmelsen inte utvidgas. En åtgärd som är så ingripande som utvisning enligt LSU måste förutsätta att säkerhetshotet kan kopplas till just den person som drabbas. Vi förordar därför i stället ett förtydligande av tillämpningsområdet som knyter säkerhetshotet till personen själv, i enlighet med grundläggande krav på förutsebarhet och proportionalitet.

11 FRYSNING I KVALIFICERADE SÄKERHETSÄRENDEN

- Civil Rights Defenders avstyrker förslaget om att införa bestämmelser om frysning av tillgångar för utlänningsärenden i kvalificerade säkerhetsärenden.
- För det fall att förslaget bereds vidare tillstyrker Civil Rights Defenders möjligheten att undanta medel från frysning för att tillgodose grundläggande behov, men förespråkar en ordning där sådana medel undantas automatiskt, utan krav på ansökan.
- För det fall att förslaget bereds vidare avstyrker Civil Rights Defenders förslaget om att det för brott som begås i utlandet inte ska gälla ett krav på dubbel straffbarhet.

Civil Rights Defenders anser inte att den föreslagna möjligheten till frysning som helhet har motiverats på ett sätt som väger upp det betydande intrång i egendomsskyddet som åtgärden innebär. Vi delar inte heller bedömningen att bestämmelserna har getts en utformning som säkerställer en proportionerlig tillämpning i samtliga fall. Flera centrala rekvisit lämnar stort utrymme för tolkning – exempelvis att frysning får beslutas redan när "det kan antas" att Säkerhetspolisens ansökan kommer att beviljas, även i fall som rör så kallade indirekta säkerhetshot, vars rättsosäkerhet vi tidigare framhållit.⁴⁰ Dessa rekvisit innebär risker för oproportionerliga ingrepp i den enskildes rättigheter för en förhållandevis stor personkrets.

Återigen erinras om att de rättssäkerhetsgarantier som normalt gäller vid ingripande beslut mot enskilda i princip saknas i LSU-ärenden. Mot denna bakgrund framstår de föreslagna rekvisitens bredd och vaghet som särskilt rättsosäkra.

Civil Rights Defenders har tidigare framhållit att frysningsslagstiftning bör innehålla ett automatiskt undantag för medel som behövs för att tillgodose grundläggande behov, för att bl.a. säkerställa rätten till hälsa och en god levnadsstandard.⁴¹ Den undantagsregim som utredningen föreslår riskerar att innebära att en brett definierad personkrets saknar möjlighet att tillgodose sina grundläggande behov fram till dess att undantag beviljas, vilket enligt vår bedömning utgör en oproportionerlig inskränkning av individers rättigheter.

Civil Rights Defenders har tidigare invänt mot att straffansvar för brott mot frysningsbeslut undantas kravet på dubbel straffbarhet, då detta enligt vår mening utgör ett otillåtet avsteg från artikel 7 i Europakonventionen.⁴² Samma invändning gör sig gällande även i fråga om nu aktuellt

⁴⁰ Se avsnitt 10 ovan.

⁴¹ Se Civil Rights Defenders, Yttrande över utredningen Ekonomiska sanktioner mot terrorism (SOU 2018:27), 28 september 2018, s. 3–4.

⁴² Se Civil Rights Defenders, Yttrande över utredningen Ett särskilt straffansvar för deltagande i en terroristorganisation (Ds 2017:62), 6 mars 2018, s. 5; Civil Rights Defenders, Yttrande över utredningen Ekonomiska sanktioner mot terrorism (SOU 2018:27), 28 september 2018, s. 5.

förslag. Vi efterfrågar en utförlig motivering till lagligheten av detta avsteg för det fall förslaget vidare bereds.

12 AVLÄGSNANDE OCH KONTROLL AV UTLÄNNINGAR SOM TILLHÖR ELLER VERKAR FÖR KRIMINELLA NÄTVERK

12.9 En särskild ärendekategori ska införas i utlänningslagen för aktuella utlännningar

- Civil Rights Defenders avstyrker införandet av en ny ärendekategori som benämns polisiära utlänningsärenden.

Civil Rights Defenders understryker inledningsvis vikten av robusta regelverk med god insyn, materiell prövning och möjlighet att överklaga – i linje med svensk rättstradition. LSU är en speciallagstiftning med långtgående befogenheter som i teorin ska beröra de grävsta brotten mot nationell säkerhet. Detta har legat till grund för motiveringen av Säkerhetspolisens befogenheter som ges däri. Detta är inte fallet för så kallade polisiära utlänningsärenden som Polismyndigheten nu föreslås få i huvudsak liknande befogenheter för. Civil Rights Defenders bedömer att införandet av denna nya ärendekategori medför en negativ inverkan på rättssäkerheten i rättsliga processer som dessutom kan innebära irreversibla negativa konsekvenser för den enskilde individen. Vi motsätter oss därför införandet av denna ärendekategori och tillhörande lagförslag.

I förslaget framgår det inte tillräckligt tydligt vilken vikt Polismyndighetens rekommendation ska ges eller vilka avvägningar myndigheten förväntas göra när den förordar en viss utgång i ett utlänningsärende. Civil Rights Defenders ser en risk för att rekommendationen i praktiken kommer att tillmätas alltför stor betydelse – särskilt eftersom modellen för polisiära utlänningsärenden grundas på LSU.⁴³ Eftersom Polismyndigheten i första hand har ett brottsbekämpande uppdrag finns en överhängande risk att detta intresse kommer styra rekommendationen om att en utlännings ska avlägsnas, trots att personen i fråga inte behöver vara dömd för brott. Mot denna bakgrund, och med hänsyn till grundläggande rättsstatliga principer, bör brottsbekämpande intressen inte vävas in i migrationslagstiftningen på det sätt som föreslås.

Civil Rights Defenders anser, likt advokat Tügels särskilda yttrande, att förslagen kommer att leda till en rättsosäker polisiär parallellprocess. Utredningen bemöter detta genom att hänvisa till att syftet inte är att skapa ett alternativ till förundersökning och åtal i de fall förutsättningar finns för det.⁴⁴ Civil Rights Defenders anser dock att utredningen inte tillräckligt har utrett förslagets faktiska och praktiska effekter på åsidosättande av förundersökning och åtal till förmån för alternativlösningar. Civil Rights Defenders kräver att detta ska ske vid fortsatt beredning.

Vad gäller den personkrets som kan omfattas av förslagen, vill Civil Rights Defenders här erinra om vår tidigare kritik gällande Polismyndighetens kartläggning av kriminella nätverk för bristen på insyn i metoden som använts.⁴⁵ Kartläggningen av vilka som anses vara kopplade till kriminella nätverk byggs på vaga begrepp såsom *bekantskap*.⁴⁶ Deltagandet i och främjande av brottslig verksamhet i organiserad form är därför alltför godtyckliga begrepp för att kunna ligga till grund för ett polisiärt utlänningsärende. Avsaknaden av en definition för *gängkriminalitet* och

⁴³ Se SOU 2025:114 s. 585.

⁴⁴ *ibid.* s. 581.

⁴⁵ Se Civil Rights Defenders, "Kartläggning av gängkriminella", uppdaterad 10 november 2025.

⁴⁶ Polismyndigheten, *Lägesbild över aktiva gängkriminella i Sverige*, 2024, s. 4.

kriminella nätverk innebär också en betydande osäkerhet. Definitionen har dessutom ändrats löpande och är därför svår att förutse.⁴⁷ Detta visar hur Polismyndighetens bedömningssystem, utöver inslag av godtycklighet, även brister vad gäller enhetlig tillämpning och förutsebarhet.

Civil Rights Defenders anser avslutningsvis att utredningen inte i tillräcklig omfattning har beaktat de EU-rättsliga frågor som aktualiseras. Vid avvikelser från sekundärrätten krävs en tydlig och väl underbyggd motivering (art. 32 FEUF), och EU-domstolen har tillämpat undantaget i art. 72 FEUF restriktivt.⁴⁸ Migrationsverket har tidigare betonat att LSU bedömts förenlig med sekundärrätten på grund av särskilt framträdande säkerhetsaspekter och ett begränsat tillämpningsområde.⁴⁹ De förslag som läggs fram i de delar som avser polisiära utlänningsärenden väcker dock frågor om deras förhållande till berörd sekundärrätt. Civil Rights Defenders vill därför understryka att en fördjupad och systematisk EU-rättslig analys är nödvändig i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

12.10 Behovet av nya avvisnings-, utvisnings- eller återkallelseregler

- Civil Rights Defenders *delar* utredningens bedömning att några nya avlägsnande- eller återkallelsegrunder inte bör införas.

Ett avlägsnande- eller återkallelsebeslut innebär mycket ingripande konsekvenser för den enskilde och medför långtgående inskränkningar i rätten till privat- och familjeliv enligt artikel 8 i Europakonventionen. Civil Rights Defenders anser att den nuvarande regleringen inte bör utökas med ytterligare grunder för avvisning, utvisning eller återkallelse – vare sig genom ett vandelskrav eller genom en grund baserad på påstått samröre med kriminella nätverk.⁵⁰ En sådan reglering skulle riskera att koppla mycket långtgående åtgärder till otydliga och brett hållna rekvisit och därmed träffa en obestämt stor persongrupp. Detta är inte acceptabelt ur vare sig rättighetsperspektiv eller rättssäkerhetssynpunkt.

12.15 Utökade kontrollmöjligheter i polisiära utlänningsärenden

- Civil Rights Defenders *avstyrker* samtliga förslag om att i polisiära utlänningsärenden införa förlängda förvarstider och möjlighet till placering på särskild säkerhetsavdelning och till externplacering.

Som tidigare framhållits innebär förvar ett allvarligt ingrepp i den enskildes rörelsefrihet och integritet, i synnerhet när det gäller barn.⁵¹ Utredningens förslag om att förstärka denna typ av kontrollåtgärd vid ett påstått samröre med kriminella nätverk är ytterst problematiskt. Att knyta så långtgående inskränkningar till ett så vagt och vidsträckt tillämpningsområde riskerar att leda till oproportionerliga ingrepp i enskildas rättigheter och väcker betydande farhågor om bristande rättssäkerhet.

⁴⁷ ibid. s. 8.

⁴⁸ Se bl.a. EU-domstolens dom av den 2 april 2020, *Europeiska kommissionen mot Polisen*, förenade målen 715/17, 718/17 och 719/17, p. 143–145; EU-domstolens dom av den 17 december 2020, *Europeiska kommissionen mot Ungern*, mål 808/18, p. 214–217; EU-domstolens dom av den 30 juni 2022, *M.A. och Valstybės sienos apsaugos tarnyba*, mål 72/22, p. 70–72.

⁴⁹ Se Migrationsverket, *Remissvar på promemorian Migrations- och asylpakten (Ds 2025:30)*, 7 januari 2026, s. 7–8.

⁵⁰ I fråga om vandelskravet, se Civil Rights Defenders, *Yttrande över Skärpta och tydligare krav på vandel för uppehållstillstånd (SOU 2025:33)*, 27 juni 2025.

⁵¹ Se avsnitt 5 ovan.

12.16 Tvångsmedel i polisiära utlänningsärenden

- Civil Rights Defenders delar utredningens bedömning att övervägande skäl talar mot införande av bestämmelser om kartläggande tvångsmedel mot utlänningar i polisiära utlänningsärenden.

Civil Rights Defenders har ovan påtalat att den föreslagna regleringen bygger på otydliga och brett hållna rekvisit som riskerar att omfatta en vid krets av personer. En generell möjlighet att använda kartläggande tvångsmedel mot samtliga i denna kategori skulle, såsom utredningen konstaterar, ge staten alltför långtgående befogenheter i förhållande till det faktiska säkerhetshot som dessa personer kan påstås utgöra.

13 OLOVLIG VISTELSE I STRID MED ETT ÅTERRESEFÖRBUD ENLIGT LSU

- Civil Rights Defenders avstyrker förslaget om en skärpt straffskala för olovliga vistelser i strid med ett återreseförbud enligt LSU.

I remissyttrandet över *Ett skärpt regelverk om utvisning på grund av brott* (SOU 2025:54) avstyrkte Civil Rights Defenders den föreslagna straffskärpningen för olovlig vistelse i strid med återreseförbud meddelat på grund av brott. Vi ifrågasatte att en straffskärpning är motiverad, inte minst då överträdelser av återreseförbud varken är ett omfattande eller växande problem. Vi underströk att straffskärpningar kräver starka och väl underbyggda skäl – något som saknades i betänkandet, vars direktiv också på förhand föreskrev att straffet skulle skärpas.⁵²

Att den nu aktuella utredningen lutar sig mot detta betänkande är enligt Civil Rights Defenders inte tillräckligt för att motivera en motsvarande straffskärpning för olovliga vistelser i strid med ett återreseförbud som har meddelats enligt LSU.

Remissvaret har beretts av Ella Rydberg, Fredrika Blume och Alma Bergqvist.

Stockholm som ovan,

John Stauffer
Chefsjurist

⁵² Se Civil Rights Defenders, Yttrande över Ett skärpt regelverk om utvisning på grund av brott (SOU 2025:54), 11 juli 2025, s. 5.